Aleg. 103.

Sprawozdanie

komisyi przemysłowej o sprawozdaniu Wydziału krajowego z czynności w zakresie przemysłu krajowego.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą z dnia 5. Października r. b. przekazał Wysoki Sejm komisyi przemysłowej do zdania sprawy przedłożenie Wydziału krajowego z czynności w zakresie przemysłu krajowego wraz ze sprawozdaniem komisyi krajowej dla spraw przemysłowych. Komisya przemysłowa oddzieliła sprawę szkół przemysłowych tak uzupełniających jak i fachowych od sprawy organizacyi komisyi krajowej i zarządu funduszu przemysłowego.

Szkoły przemysłowe wszelkiej kategoryi będą przedmiotem osobnego sprawozdania. Niniejsze zaś sprawozdanie obejmuje:

1) organizacyę krajowej komisyi dla spraw przemysłowych i stosunek jej do c. k. rządu.

2) zarząd funduszu przemysłowego i

3) sprawę opodatkowania towarzystwa tkackiego w Błażowej i w ogóle opodatkowania towarzystw zarobkowych.

Ad 1. Uchwałą z dnia 17. Stycznia 1888. Wysoki Sejm powołał do życia krajową komisyę dla spraw przemysłowych, jako organ doradczy Wydziału krajowego, mającą zastąpić dotychczasową komisyę dla spraw przemysłu domowego i rękodzielniczego, przyczem jednocześnie Wysoki Sejm uchwalił dla tej komisyi statut organizacyjny. W myśl tego statutu Wydział krajowy zorganizował krajową komisyę powołując do niej oprócz członków zwiniętej komisyi jeszcze 5 członków.

Tak uzupełniona komisya przybrała do swego grona jeszcze 4 członków, cała więc komisya składa się obecnie z 18 członków. Wypracowany przez krajową komisyę regulamin czynności i instrukcya dla sekretarza przedstawione zostały Wydziałowi krajowemu do zatwierdzenia. Z załączonych do sprawozdania krajowej komisyi tych regulaminów sejmowa komisya przemysłowa nabrała przekonania, że podział krajowej komisyi na dwie sekcye: dla spraw przemysłu domowego, i przemysłu rękodzielniczego i ustanowienia komisyi administracyjnej, jako komitetu wykonawczego, która przez swego przewodniczącego, szefa departamentu II. w ciągłej pozostaje styczności z Wydziałem krajowym, znakomicie przyczynić się powinno do uproszczczenia manipulacyi wewnętrznej i do umożliwienia szerszej działalności komisyi krajowej we wszystkich gałęziach przemysłu krajowego. Podział ten bowiem ma na celu zadośćuczynienie

głównej dążności reorganizacyjnych uchwał sejmowych, owej mianowicie przez dotychczasowe doświadczenie wytworzonej dążności, iżby działania komisyi, jako organu powołanego do opieki nad rozwojem przemysłu w kraju, wnikała bardziej w głąb rzeczy, wskutek tak obmyślanego podziału pracy, ażeby każda przydzielona jej sprawa opracowywaną być mogła przez najodpowiedniejszą siłę fachową i pierwsza rozprawa kolegialna nad każdym ważniejszem referatem, ażeby toczyła się w gronie złożonem z osób, które stojącym na porządku dziennym przedmiotem specyalnie zajmują się z zamiłowania lub zawodowo.

Że ta dążność nie pozostanie marną, ale z biegiem czasu coraz bardziej w działalności komisyi uwydatniać się będzie, i że rezultat prac tej komisyi będzie dla kraju wielce pożytecznym, o tem świadczy nam także skład komisyi, która zalicza do swego grona mężów oddających się sprawie podniesienia przemysłu z prawdziwem zamiłowaniem.

Ażeby zaś komisyę krajową, ten powołany do opieki nad rozwojem przemysłu w kraju organ, uczynić bardziej wszechstronną, ażeby jej w wyższym jeszcze stopniu umożebnić gruntowne poznanie potrzeb przemysłu rękodzielniczego i sposobów zaspokojenia tych potrzeb; ażeby nie brakło w składzie komisyi żadnego czynnika, mogącego bądź wiedzą fachową bądź nabytą praktyką przyczynić się do zapewnienia jej działalności wszechstronnych praktycznych rezultatów, należałoby, zdaniem naszem, powołać do składu komisyi osobę zajmującą się praktycznie przemysłem. Sejmowa komisya przemysłowa nie proponuje Wysokiemu Sejmowi w tym względzie formalnego wniosku, ponieważ powoływanie osobistości do składu komisyi leży wyłącznie w zakresie działania Wydziału krajowego a względnie krajowej komisyi. Nie mogła jednak sejmowa komisya przemysłowa pominąć tej, jej zdaniem, ważnej okoliczności, że w składzie komisyi brak dotychczas czynnika, który zdaniem naszem ważne może oddać usługi jako łącznik między komisyą krajową a szerokiemi kołami przemysłowców.

Sejmowa komisya przemysłowa jest przekonana, że wystarczy wskazanie tej luki, aby ona jak najrychlej zapełnioną została.

Do spraw organizacyi krajowej komisyi dla spraw przemysłowych zaliczyć także należy stosunek jej do c. k. rządu. W myśl §. 3. uchwalonego przez Wysoki Sejm statutu, komisya krajowa może służyć c. k. rządowi jako organ doradczy w sprawach tyczących się szkolnictwa przemysłowego. Aby zapewnić komisyi ten charakter, Wydział krajowy przedłożył c. k. rządowi statut komisyi z prośbą o przyjęcie takowego do wiadomości. Reskryptem z dnia 15. Kwietnia 1888. c. k. Namiestnik zawiadomił Wydział krajowy, że Minister wyznań i oświecenia zarządził ustanowienie w krajach koronnych osobnych organów doradczych dla spraw szkolnictwa przemysłowego, uczyniwszy jednak co do naszego kraju ten wyjątek, iż upoważnił c. k. Namiestnika do korzystania w podobnych wypadkach z doradczej pomocy komisyi krajowej dla spraw przemysłowych, co wyklucza potrzebę powoływania do życia w naszym kraju osobnego organu rządowego ku temu celowi.

Na wezwanie c. k. rządu komisya krajowa w porozumieniu z Wydziałem krajowym udzieliła Namiestnictwu opinii co do unormowania sposobu traktowania spraw w razie zachodzącej potrzeby zasięgnięcia fachowego zdania doradczego, przyczem komisya krajowa wyraziła życzenie, aby c. k. Namiestnik korzystając z reskryptu c. k. Ministerstwa wyznań i oświaty wydał rozporządzenie, aby w każdej sprawie szkolnictwa przemysłowego daną była komisyi krajowej sposobność objawienia swego zdania. Sejmowa komisya przemysłowa jest przekonaną, że temu życzeniu wyrażonemu przez krajową komisyę w myśl uchwał sejmowych stanie się zadość, co wielce przyczynić się może do nadania organizacyi nauki przemysłowej trwałych podstaw i zapewnienia pomyślnych rezultatów szkół przemysłowych uzupełniających, do czego pożądanem jest zgodne postępowanie organów państwowych, tudzież autonomicznych krajowych i miejscowych. W tym kierunku Wydział krajowy idąc za wskazówką zawartą w uchwale sejmowej z dnia 11. Stycznia 1888. udał się do rządu w sprawie określenia zasad organizacyi uzupełniających

szkół przemysłowych w Galicyi w drodze ustawodawstwa krajowego, celem uzyskania informacyi co do stanowiska rządu w tej mierze. W przedłożonem Sejmowi sprawozdaniu Wydziału krajowego niema jeszcze odpowiedzi c. k. rządu. Nadeszła ona dopiero w ostatnich dniach Września i zawiera zapatrywania rządu, że dokładne określenie organizacyi szkół przemysłowych uzupełniających w drodze ustawodawstwa krajowego nie jest jeszcze obecnie na czasie, a odnosi się to nietylko do Galicyi, ale także i do innych krajów koronnych. Przemysłowe szkolnictwo bowiem w ogóle, a uzupełniające szkoły przemysłowe w szczególności nie mogą być jeszcze uważane za dojrzałe do ustawodawczego uregulowania, gdyż w obec krótkiego okresu czasu, jaki upłynął, odkąd uzupełniające szkoły przemysłowe w ogóle według racyonalnego planu są zorganizowane i nadzorowane, nie można jeszcze ustalać istniejących urządzeń, coby było nieuniknionem przy ustawodawczem uregulowaniu sprawy. Galicyjskie uzupełniające szkoły przemysłowe, na które dopiero w r. 1887. rozszerzone zostało rozporządzenie ministeryalne z r. 1883. regulujące tę gałęź szkolnictwa w większej części krajów koronnych, znajdują się jeszcze w prymitywnym okresie organizacyjnego rozwoju i przekształcenia. Do pewnego stopnia — są słowa ministeryalnego reskryptu — na pewne przypuścić można, że ze względu na odrębne potrzeby Galicyi w ciągu lat najbliższych potrzebną się okaże jeszcze niejedna zmiana norm prowizorycznych o uzupełniających szkołach przemysłowych.

Jeszcze przed nadejściem tej odpowiedzi rządu, komisya krajowa w sprawozdaniu swojem dała wyraz temu samemu przekonaniu. Uważając jednak potrzebę szkół przemysłowych uzupełniających za bardzo nagłą, chociażby ich organizacya miała być tylko tymczasową, komisya krajowa wypracowała instrukcyę pod tytułem: „Zasady organizacyi szkół przemysłowych uzupełniających“, które aż do czasu wydania ustawy krajowej mogą służyć za podstawę organizacyi nowych takich szkół w kraju naszym. Komisya po zbadaniu tych zasad nabrała przekonania, któremu niniejszem daje wyraz, że zasady te polegają przedewszystkiem na rezolucyach Wysokiego Sejmu i że uwzględniają statut normalny polecony przez c. k. Ministerstwo tudzież szczególne stosunki naszego kraju i doświadczenia poczynione tak w kraju jakoteż za granicą w sprawie szkolnictwa przemysłowego.

Ad 2. Ustanowiony przez Wysoki Sejm w roku 1887 stały fundusz pod nazwą „krajowego funduszu przemysłowego“ przeznaczony został do wspierania kredytem pożytecznych przedsiębiorstw przemysłowych, które mają na celu albo wzmocnienie i rozwinięcie istniejących już w kraju gałęzi przemysłu albo też wprowadzenie u nas nowych gałęzi produkcyi. Administracya finansowa tego funduszu oddana w myśl uchwały sejmowej bankowi krajowemu, zaś Wydział krajowy zastrzegł sobie wyłączne prawo przyznawania pożyczek po wysłuchaniu opinii komisyi krajowej, jak niemniej prawo postanowienia czy i jaki procent od pożyczek pobierany będzie, w jakich ratach i terminach mają być spłacone, i czy i o ile odpisanie przepadłych należytości z tego funduszu nastąpić może.

Przy udzielaniu pożyczek z tego funduszu Wydział krajowy idąc za zdaniem komisyi krajowej trzymał się w roku bieżącym tych samych zasad, które w roku ubiegłym uzyskały aprobatę sejmowej komisyi przemysłowej a względnie Wysokiego Sejmu, i przedewszystkiem uwzględniał podania o kredyt spółek przemysłowych i handlowych. Prośby przedsiębiorstw mających na celu wprowadzenie do kraju nowych gałęzi przemysłu lub rozwinięcie początkujących rodzajów zarobkowości, które by mogły dopomódz do zastąpienia obcokrajowych towarów wyrobami swojskimi, znajdywały również sympatyczne traktowanie, o ile na to pozwalał wzgląd na bezpieczeństwo funduszu krajowego, który miał być zaangażowanym i na żywotność przedsiębiorstwa, który w tym razie musiał być rozstrzygającym. Zasadniczo zaś odmawiano pomocy któraby miała cechę wsparć dobroczynnych, dogodnych dla jednostek, lecz bez znaczenia dla ogólnych interesów przemysłu krajowego.

Sejmowa komisya przemysłowa i w roku bieżącym uważa drogę, którą kroczy Wydział krajowy, a względnie komisya krajowa, wspierania, a nawet wzbudzania spółek i stowarzyszeń

za właściwą, a zdanie swoje opiera nie tylko na wynikach cyfrowych, które wykazują, że od spółek i stowarzyszeń stosunkowo najregularniej wpływają zwroty pożyczek, ale przeważnie na tej doświadczeniem udowodnionej okoliczności, że spółki i stowarzyszenia, będące wyrazem zbiorowych usiłowań tworzą się zazwyczaj tylko w przemysłowościach już istniejących, których racya bytu przez to samo już jest udowodnioną i na których rozwoju przedewszystkiem zależeć powinno. Przytem nie należy spuszczać z uwagi, że przy wspomaganiu stowarzyszeń unika się niebezpieczeństwa nadania nadmiernej przewagi jednemu znaczniejszemu przedsiębiorcy nad wieloma mniejszymi, którzy w walce takiej zawsze uledz muszą.

Na zakończenie ogólnej części tego działu sprawozdania, komisya przemysłowa przyznaje użyteczność propozycyi komisyi krajowej, aby Wydział krajowy wszedł w układ stały ze „Związkiem stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych“ jako organem fachowym do wykonywania kontroli buchhalterycznej nad gospodarką rachunkową w łonie spółek i stowarzyszeń korzystających z kredytu z funduszu przemysłowego krajowego.

Komisya przemysłowa nie uważa za swoje zadanie wchodzić w ocenienie poszczególnych wypadków wymienionych w sprawozdaniu Wydziału krajowego, w których pożyczki udzielone zostały. Wspomnieć jednak musi dwie sprawy mające rozleglejsze znaczenie dla licznej klasy przemysłowców i którym Wydział krajowy znaczniejsze przyznał pożyczki, a mianowicie, zakładowi blichu i apretury w Krośnie i 1. Związkowej garbarni w Rzeszowie. Oba te przedsiębiorstwa wchodzą w ramy przez nas powyżej zakreślone. Przemysł tkacki i przemysł skórny bezsprzecznie mają wszelkie warunki rozwoju i zasługują ze wszech miar na poparcie.

Oprócz funduszu przemysłowego na udzielanie pożyczek, miał jeszcze Wydział krajowy a względnie komisya krajowa do dyspozycyi kwotę 6.000 zł. w. a. przeznaczoną przez Wysoki Sejm w budżecie na rok 1886. na stypendya przemysłowe i kwotę 7.000 zł. w. a. przeznaczoną na zasiłki bezzwrotne na cele przemysłowe.

Przy udzielaniu stypendyów kierowała się komisya krajowa dla spraw przemysłowych dwoma zasadniczemi względami: najpierw, liczyła się z potrzebą kształcenia nauczycieli fachowych i praktycznych instruktorów dla rozmaitych szkół przemysłowych, istniejących w kraju lub takich których założenie było postanowionem; następnie dopomagała komisya młodzieży, kształcącej się w krajowych szkołach zawodowych, w takim razie, jeżeli uczeń, lub uczennica pochodząc z dalszej okolicy, musi zamieszkać w miejscu istnienia zakładu. W tych wypadkach komisya krajowa żądała w regule, aby czynniki miejscowe t. j. gminy lub powiaty przyczyniały się także do uzupełnienia stypendyum — na znak uznania potrzeby i pożytku zawodowego kształcenia zalecanych z ich strony kandydatów do stypendyum.

W wyjątkowych tylko wypadkach udzielane bywały stypendya w innym celu jak n. p. dla rozwinięcia wyjątkowego talentu lub zaszczepienia w kraju nowego rodzaju produkcyi przemysłowej i t. p.

Ad. 3. Sprawa opodatkowania towarzystwa tkackiego w Błażowej po raz wtóry jest przedmiotem rozpraw Wys. Sejmu. Wskutek petycyi towarzystwa tkackiego w Błażowej, Wysoki Sejm na wniosek komisyi podatkowej powziął dnia 19. Grudnia roku 1887. następującą uchwałę: „Zażalenie stowarzyszenia tkackiego w Błażowej o wymierzenie podatku dochodowego i zarobkowego na niewłaściwych i niesłusznych ustawach odstępuje się c. k. rządowi do zbadania i dalszego odpowiedniego załatwienia“.

Żałące się towarzystwo wykazywało, że urząd podatkowy wymierzał mu podatek według patentu o podatku dochodowym z r. 1849. a nie według ustawy z roku 1880. i 1885. Powyższą uchwałę Sejmu zakomunikował Wydział krajowy c. k. rządowi, a ck. Namiestnictwo odezwą z d. 25. Sierpnia 1888. przesłało Wydziałowi krajowemu odpis reskryptu krajowej Dyrekcyi skarbu z d. 25. Lipca 1888. którego esencyonalną treścią jest, że ustawa z dnia 27 Grudnia 1880. przyznająca pewne

ulgi dla towarzystw zarobkowych jest ustawą wyjątkową, że może być zastosowywaną do towarzystw tylko pod warunkami w §. 1. tej ustawy wskazanymi i że towarzystwo samo winno wykazać swe prawne pretensye do zastosowania tej ustawy.

Tak Wydział krajowy jak i komisya przemysłowa tego zapatrywania podzielać nie mogą, przeważnie są one zdania, iż jak każda władza w ogóle przy wydawaniu swych orzeczeń winna badać prawną podstawę tychże, tak też w szczególności włada podatkowa z urzędu winna badać przy wymierzaniu podatku, która z ustaw w danym wypadku powinna być zastosowana i czy w ogóle wymiar podatku opiera się na słusznych podstawach, że więc nie pozostawiono wyłącznie opodatkowanym prawa i obowiązku wykazywania mylnego zastosowania ustaw w drodze rekursów.

W przekonaniu tem utwierdza komisyę intymowaną odezwą ck. Prezydyum Namiestnictwa z dnia 8. Września roku 1887. l. 7.996, odezwa c. k. krajowej Dyrekcyi skarbu z dnia 22. Lipca roku 1887. l. 52.628, wydana wskutek reskryptu c. k. Ministerstwa skarbu z dnia 12. Lipca roku 1887. l. 22.458, w załatwieniu uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 15. stycznia 1887. roku wzywającej c. k. rząd, ażeby nakazał swym podwładnym organom, iżby przy nakładaniu podatku zarobkowego i dochodowego ściślej przestrzegały postanowień ustawy z lat 1880. i 1885, którym podlegają towarzystwa zarobkowe i gospodarcze.

W przytoczonej odezwie oznajmia c. k. krajowa Dyrekcya skarbu, że w celu w rezolucyi sejmowej poruszonym — a więc nie wyłącznie w celach fiskalnych zaprowadzona jest kontrola przez odpowiedne organa c. k. Ministerstwa skarbu, których rozpoznawaniu co do zastosowania wspomnianych ustaw do poszczególnych towarzystw zarobkowych i gospodarczych podlegają akta wymiaru podatku dla tych towarzystw. W dalszym ciągu swej odezwy stara się c. k. krajowa Dyrekcya skarbu usprawiedliwić omyłki jakie zachodzą pomimo czuwania nad ścisłem przestrzeganiem powołanych ustaw i czerpie swe uspokojenie w tem, że takie omyłki mogą być w drodze rekursów uchylone.

Omyłki takie zamiast być wyjątkiem stałyby się regułą, a zapewnienie, że władze podatkowe przestrzegają powołanych ustaw nie miałoby żadnéj praktycznéj wartości, jeżeliby organa podatkowe pierwszéj instancyi nie miały obowiązku badania z rzędu przy wymierzaniu podatku od towarzystw zarobkowych, czy i o ile ustawy wymienione mają do nich zastosowanie. Badania zaś te nie nastręczają żadnej zasadniczej trudności, gdyż statuta towarzystw podlegających ustawom, o których mowa, mogą być na każde żądanie przedłożone, pomijając już okoliczność, że statuta tego rodzaju towarzystw w myśl §. 35 ustawy z 9 kwietnia 1873. bywają przedkładane Władzy krajowej za pośrednictwem politycznej władzy powiatowej.

Co się tyczy towarzystwa tkackiego w Błażowej Wydział krajowy zrobił przedstawienie do c. k. Namiestnictwa w którem wykazał, że towarzystwo to podlega ustawom z r. 1880. i 1885. i wskutek tego upraszał, aby c. k. Prezydyum Namiestnictwa po zbadaniu sprawy zarządziło, aby sprostowano wymiary podatków od tego towarzystwa i zwrócono im niesłusznie tytułem podatków zapłacone kwoty i aby na przyszłość zastosowano do tego towarzystwa już przy wymierzaniu podatków ustawy z r. 1880. 1885. i nie oczekiwano wnoszenia rekursów przeciw mylnemu zastosowaniu ustaw.

Z wyłuszczonego powyżej stanu rzeczy okazuje się jednak także i to, że uchwała Wys. Sejmu z. d. 15. Stycznia 1887. w sprawie opodatkowania towarzystw zarobkowych i gospodarczych nie została załatwioną w myśl życzeń Wysokiego Sejmu, i z tego powodu komisya przemysłowa zgodnie z Wydziałem krajowym wnosi, aby Wysoki Sejm te wezwanie do c. k. rządu ponowił.

Opierając się na powyższym wywodzie komisya przemysłowa wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego z czynności w zakresie organizacyi krajowej komisyi dla spraw przemysłowych, ustalenia jej stosunku do c. k. rządu i udzielania pożyczek i zasiłków dla rozwoju przemysłu krajowego.

2. Sejm wzywa c. k. rząd, ażeby nakazał podwładnym organom, iżby przy wymierzaniu podatku od towarzystw zarobkowych i gospodarczych, posiadających warunki przytoczone w §. 1. ustawy od 14. Kwietnia r. 1885. (Dz. u. p. Nr. 43) i w ogóle przy opodatkowaniu stowarzyszeń zarobkowych przestrzegały jak najściślej postanowień ustawy z dnia 27. Grudnia roku 1880. (Dz. u. p. Nr. 151) i z dnia 14. Kwietnia roku 1884. (Dz. u. p. Nr. 43).

We Lwowie dnia 15. Października 1888.

Przewodniczący:
Sanguszko *w. r.*

Sprawozdawca:
Goldman *w. r.*

Z drukarni i litografii Pillera i Spółki.